

У потаємних закутках серця

(роздуми над проблематикою романів Олени Печорної)

Українська жіноча проза – явище на сьогодні багатопланове й багатовимірне настільки, що час від часу в сучасній літературознавчій науці з'являються судження про її феномен, намагання осмислити домінуючі закономірності, передбачити динаміку розвитку художньо-естетичних векторів. Для останніх десятиліть характерна поява художніх текстів, що свідчать про активний пошук авторами нових мотивів, образів, жанрових модифікацій. Заглиблюючись у творчий пошук, сучасні письменниці разом із тим активно залучають у свій художній арсенал елементи фольклору, який «відреставровує колористику та мислиневу зосередженість народної свідомості» за висловом літературознавця Ярослава Голобородька [1]. Українська жіноча проза відображає жагучий болісний пошук ідеалу, оскільки це – головний сенс творчості кожної справжньої художниці слова.

Присутність в сучасній українській літературі таких яскравих письменниць, як Оксана Забужко, Марія Матіос, Любов Пономаренко, Люко Дашвар, Галини Погутяк, Ірен Роздобудько, Лариса Денисенко, Ірина Карпа, Тетяна Молярчук, Валентина Мастерова і цей перелік можна продовжувати, робить все більш актуальним питання про те, що таке «жіноча проза» і чи варто власне її виділяти з усієї сукупності літературних творів.

Творчість Олени Печорної знаходиться в одному ряду з виразниками тієї тенденції сучасної української літератури, яка полягає в синтезі певних рис реалізму в стилі модернізму та постмодернізму.

«Жіноча проза» відображає характерні риси сучасного мистецтва, підводить підсумки естетичним пошукам усього століття, своїми художніми експериментами і стильовими відкриттями намічає перспективу культури майбутнього.

Будь-які шляхи розкриття типології жіночої творчості сприятимуть більш глибокому проникненню в її природу, що і є завданням сучасної науки про літературу.

Мені поталанило, я спостерігаю за становленням Олени Печорної (тоді ще Олени Штупун) зі студентської лави і можу цілком переконливо стверджувати, що її літературні уподобання почали формуватися саме в Ніжинському державному університеті.

Відома нині українська письменниця, лауреатка Міжнародної премії Олеся Гончара та обласної мистецької премії імені Михайла Коцюбинського – Олена Печорна - є авторкою таких романів як «Грішниця», «Кола на воді», «Фортеця для серця», «Химерниця» та «У затінку земної жінки». Вона

назавжди закохала в себе своїх читачів цікавими життєвими історіями, що переплетені містикою та коханням.

Чернігівська письменниця входить до двадцятки найуспішніших українських письменників за версією журналу «Фокус». Такий успіх авторці принесла її перша книга – «Грішниця», яка стала справжнім бестселером. Після першого видання в 2011 році 10-тисячним накладом, книга перевидавалася вже кілька разів, і на сьогодні її загальний тираж сягає понад 25 тисяч примірників.

У 2021 році Олена Печорна увійшла до когорти «Золотих письменників України». «Золоті письменники України» - це літературна відзнака, яка започаткована у 2012 році Міжнародним Благодійним Фондом «Мистецька Скарбниця». Вона вручається письменникам–романістам які видали твори українською мовою у форматі паперової книжки сукупним накладом понад 100 тисяч примірників за період від 2000 року і до нинішнього часу. Мета відзнаки – відзначити та вшанувати тих українських письменників, чії романи здобули широке визнання читачів, донести до свідомості суспільства вагомість літературного доробку письменників, сприяти розвитку української літератури у європейському та світовому мистецькому просторі. Відзнака вручається під час церемонії нагородження переможців «Коронації слова».

Але почнемо з витоків... Олена Вікторівна Штупун народилася 23 лютого 1982 року в невеличкому поліському селі Левковичі що на Чернігівщині. Народилася у родині службовців: мама – медичний працівник, татко – інженер. Згодом її сім'я переїхала до селища Михайло-Коцюбинське, де вона мешкає й до сьогодні.

У дитинстві Оленка росла дещо замкненою, зануреною в себе дитиною, зате добре вмiла фантазувати та вигадувати. Доволі непогано малювала, однак коли відкрила для себе магію слова, за її власним висловом: «захопилась книжками настiльки, що «ковтала» практично все, що потрапляло під руку». Усвідомлених спогадiв про те, коли Олена почала писати, не збереглося. Спочатку це були iсторії з малюнками й текстом, щось на зразок невеличких оповiдань, у пiдлiтковому вiцi - щоденники (як спроба самопiзнання та самореалiзацiї), i зрештою - першi лiтературнi спроби. Все це Олена нiжно називала «мої марення» i хтозна чим би це захоплення скiнчилося, якби не доля.

Говорячи про витоки формування Олени Печорної як письменниці варто звернути увагу на її власні спогади, які вона надала нам під час інтерв'ю . Це перш за все дивовижний світ української природи, світ сільського побуту..., те, що ми звикли називати «світ Довженкового дитинства». Великий вплив на майбутню письменницю мали бабусині казки та оповідки, які кликали її у

дивосвіт дитячих фантазій, а ще дивовижні малюнки дідуся, які вабили своїми веселковими кольорами. Бабусі та дідусі з обох родів усе життя працювали на землі... Олена має молодшу сестру Ганнусю, яка і до сьогодні лишається першим читачем романів Печорної.

Другою складовою формування її письменницького світогляду стали книжки. Вона не мала літературних пріоритетів, читала все..., а ще сумлінно ставилася до уроків української літератури. Саме вони впливали на її світоглядні орієнтири, стимулювали прагнення до власної творчості.

Олена закінчила загальноосвітню школу імені Михайла Коцюбинського із золотою медаллю. Школа окрім міцних знань подарувала їй знайомство із однокласником Олександром Сердюком, який згодом став її чоловіком. Як не дивно, але Олександр не став прототипом героя у жодному з її романів. Але про це дещо пізніше...

По закінченню школи Олена вступила на навчання до Ніжинського державного, тоді ще педагогічного, університету імені Миколи Гоголя на філологічний факультет. Опановувала спеціальність «Українська мова і література та практична психологія». Навчання у виші докорінно змінило світогляд майбутньої письменниці. Щоденне спілкування з творами письменників-класиків української літератури та заглиблення у основи людської психіки допомогли їй досягнути підвалини творчого процесу, психологію творення художнього образу, сформувавши критерії художнього мислення.

Серед викладачів хто мав найбільший вплив на формування Олени у виші, були: професор Олександр Ковальчук, доценти Олена Моціяка, Микола Папуча, Олександр Забарний..., до речі останній став прототипом героя роману «Фортеця для серця». Навчалася Олена сумлінно, а тому університет закінчила з відзнакою.

По закінченню навчання в університеті Олена пішла вчителювати у загальноосвітню школу № 1 міста Славутича – вчила дітей української мови та літератури, а ще воочу долучилася до трагічних наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС, що згодом ляжуть в основу її першого роману «Грішниця». Вийшла заміж за однокласника...

Народження первістка Владислава докорінно змінило тихий плін життя подружжя Сердюків. Материнство поглибило світосприйняття письменниці, наповнило його відповідальністю за долю власної дитини і людства в цілому. Власне, перший свій роман вона написала саме в декретній відпустці. Тоді, ще в рукописі, роман мав назву «Висле небо. Сповідь грішниці». Це вже видавництво при підписанні контракту змінило первісну назву твору на «Грішницю». Саме під цією назвою у 2010 році роман здобув міжнародну українсько-німецьку премію імені Олеся Гончара. Цією премією

нагороджуються молоді автори віком до 30 років. Згодом Олена подарувала чоловікові ще й донечку...

Отож, першим романом в творчому доробку Олени Печорної стала «Грішниця». Поштовхом для його написання стала замітка в одній із «бульварних» газет із промовистою назвою «Моя доля». Будучи ще студенткою, Олена жила на квартирі, де господарка читала такі газети. І якось в одній з них майбутня письменниця випадково натрапила на розповідь, яка велася від імені повії хворої на СНІД. Розповідь цієї жінки так схвилювала молоду письменницю, що виникла потреба в переосмисленні сюжету і написанні художнього тексту. Отак вигадана й водночас цілком реальна жінка жила в думках і серці письменниці кілька років, терпляче чекала, час від часу нагадуючи про себе кадром в новинах, подією у сусідньому селі, ситуацією з далекими родичами і таки дочекалася на свою авторку, аби потім прочинити для неї двері в сучасну літературу.

Роман «Грішниця» – одна з останніх художньо вартісних вітчизняних книг про блудницю, де достатньо оригінально інтерпретовано відомий у світовій культурі мотив. Твір був сприйнятий критикою й читачем. В об'єктиві уваги читача постав образ стражденної жінки, жертви сучасного соціуму: позбавлена дитинства, Лариса пізнає бідність, звалтування, смерть сестри, зраду матері, проходить вимушену проституцію для рятування сина, шантаж і смертельну хворобу. Прагнення письменниці засудити різноманітні вияви соціального зла, а також підкреслити неможливість для героїні іншого виходу зі скрутного становища зумовлює концентрацію в житті Лариси всіх можливих для жінки бід і сприяє створенню ситуації так званого особистого катастрофізму.

Співпереживання, єднання з героїнею виникає з перших сторінок роману. У цьому ознака художньої манери письменниці. «Бо твори, які зачіпають лише розум, звісно, можуть бути цінними і корисними, але сила слова, що бентежить до того ж і душу, дається не кожному», - так написала у передмові роману відома українська письменниця і перекладач Міла Іванцова [2]. Важко не погодитися...

Ще однією героїнею, що проходить від першої сторінки роману до останньої, є любов. Глибока загальнолюдська любов, за яку чіпляється людина над прірвою, бо саме любов тримає на цьому світі попри все... Любов, яка змінює світ, робить його кращим. Міла Іванцова дуже точно визначила жанр твору: «Грішниця» - роман терапевтичний, роман-сповідь, роман-підтримка. Він набув популярності не лише у жінок..., про що свідчить його неодноразові перевидання. Головне про що він засвідчив, що в українську літературу увійшла молода цікава письменниця із своїм світобаченням, своїм неповторним стилем і манерою письма.

«Творчість Олени Печорної нагадує потужній спалах - чарівне і містичне сяйво, від якого несила відвести очі», - так написала про колегу письменниця Наталка Шевченко [3].

Другий роман письменниці – «Кола на воді» - побачив світ у 2013 році в Харкові, у видавництві «Клуб сімейного дозвілля». Книга мала успіх у читачів.

Прийнято вважати, що жіноча література презентує жіночі цінності, жіноче світосприйняття, специфіку жіночого світу, відображає досвід автора-жінки. В творах цього жанру акцентується увага на почуттях та переживаннях героїв, предметом опису є красива та глибока любов, яку не розуміють оточуючі люди, або до якої стоять перепоною складні обставини. Літературознавець Наталка Колесниченко слушно вказує, що жіноча література – це «виявлення специфіки жіночого письма, що народилося та існує в умовах маскулинної письмової традиції як у галузі творчості, так і в галузі його критичного аналізу» [4].

Олена Печорна, як молода українська письменниця, заявила про свій талант досить потужно. Вона представляє жіночу літературу, а її твори відразу були закріплені на читацькому рівні. Ще на початку своєї письменницької праці Олена Печорна виокремилася самобутньою манерою моделювання художньої дійсності, психологічним розкриттям характерів своїх героїнь. Її твори приваблюють читачів динамічністю сюжетної схеми, актуальною проблематикою, емоційною наснаженістю, філософським підтекстом.

Свій другий роман молода авторка написала в жанрі мелодраматичного детективу та ще й від імені чоловіка... Сюжет твору підказаний життям і трансформований авторською інтерпретацією: життям головного героя роману Анатолія керує єдине бажання – помститися Звірові-маніяку за смерть своєї маленької донечки. Він упевнений, що тільки древній закон «кров за кров» зможе вилікувати його зранену душу. Це трапилось..., але опісля перед героєм постає нове завдання – перетворити свою ненависть на любов.

Шевченківський лауреат, відома українська письменниця Галина Погутьяк у передмові до другого роману Печорної написала: « Олена за фахом педагог, виховує двох дітей – і ось написала вже другу книгу, з не менш трагічним сюжетом. У психології творчості це називається «переддосвідним знанням» - дар перевтілюватися у персонажів різного віку, різного соціального статусу, протилежної статі. Це нечасто трапляється в літературі, цього не можна навчитися. Це – особливе сприйняття реальності як співпереживання. А від співпереживання до милосердя – один крок, хоча останнє й не належить до категорій літератури» [5]. У своєму романі Олена Печорна знаходить для кожного персонажа місце у своєму серці.

Українські дослідники одностайні в оцінці особливої філософської основи, активної громадянської позиції, ліричного напруження, що виражається у високій мовній майстерності багатьох сучасних письменників.

Романи Олени Печорної достатнього виразно виділені в масиві української прози початку ХХІ століття завдяки увазі письменниці до художнього слова. Олена Печорна не тільки відтворює своє художнє розуміння світу, а й своєрідно трансформує, переосмислює традиційні жанри, часом вдаючись до комбінаторики різних жанрових систем, що власне ми й спостерігаємо в романі «Кола на воді».

Наполеглива робота над художнім словом, образами, робить твори Олени Печорної зримими, захоплюючими, психологічно вмотивованими. Так у романі «Кола на воді», досліджуючи проблему «екології людської душі», письменниця вдається до порівняння людини і оточуючої її природи. Наскільки людина гармонійна і стосунках з природою? Як це впливає на її психічний стан? Цим прийомом письменниця матеріалізує природу, робить її повноправним учасником дійства. Ліс, озеро, вода, небо, спека стають художніми образами-персонажами і беруть участь у розвитку сюжету. Наведу лише кілька прикладів з роману: *«парк неначе впізнав, зітхнув тишею...»*, *«стежка раптом підморгнула»*, *«озеро дивилося широко розплющеними зіницями квітів і мріяло»*, *«ніч безсоромно цілувалася з небом»*, а *«спека задоволено посміхнулася і пішла обійматися із запиленим містом»*[6]. Відчувається належна філологічна підготовка письменниці.

Констатуючи прийом оживлення явищ природи в творах Олени Печорної, деякі науковці називають його «визначальною ознакою» стилю письменниці.

Творчій свідомості Олени Печорної притаманне не стільки прагнення до своєрідного повторення тем, образів, емоцій, думок, а й якась внутрішня своєрідна циклічність. В основі її лежить цілісність авторського ліричного суб'єкта з його особливим етико-філософським баченням дійсності, світовідчуттям, адресованими читачеві-сучасникові. Показовим у цьому відношенні став третій роман письменниці «Фортеця для серця», який побачив світ у 2015 році, у вже добре знайомому харківському видавництві «Клуб сімейного дозвілля». В романі «Фортеця для серця» головною героїнею є спочатку дівчина, а згодом жінка - Леся Райська на долю якої випадають тяжкі життєві випробування: загибель батька, зникнення матері, відчуження бабусі, нерозуміння односельців.

Єдиною втіхою з раннього дитинства для Лесі стало малювання. Навіть ставши дорослою, вона залишається для односельців «нетутешньою». Вона вмiла намалювати сніг, дощ і найзаповітнішу мрію – та не могла стати для них більш зрозумілою. Це неабияк виснажувало дівчину... Та доля веде дівчину

тільки їй одній знаними шляхами, і рано чи пізно до Лесі прийде і радість визнання, і справжнє кохання, і сенс життя.

Життя героїні роману «Фортеця для серця» (як власне і героїні роману «Грішниця») зображене від раннього дитинства до зрілості, що дає авторові змогу на глибокому філософсько-екзистенційному рівні представити об'ємну рецептивну модель буття, вивести читача на широку проблематику як сферу, у якій виявляється авторська концепція світу й людини. Реалізована на різних рівнях тексту, вона частіше за все втілена в зображенні характерів персонажів, художньому конфлікті. Цей конфлікт будується на антиноміях добро/зло, любов/ненависть, гріх/каяття, щасливе життя/життя, сповнене випробувань, життєвих потрясінь [7].

У спектрі широкого діапазону проблематики художніх текстів письменниці Олени Печорної в романах «Грішниця» та «Фортеця для серця» виділяється проблема психотравматичної ситуації в житті людини, яка загострено сприймається через перебування в ній героїнь із раннього дитинства. Як відомо, усі процеси, що відбуваються в суспільстві, емоційно-духовна атмосфера сім'ї прямо чи опосередковано впливають на дітей, визначають характер їхнього мислення, особливості пам'яті, світосприйняття. Дитина, яка почувается в сім'ї зайвою, самотньою, непотрібною, тяжко переживає втрату батьківської уваги, любові, у майбутньому може потрапити в низку психотравматичних ситуацій, що закономірно призведе до зникнення в неї довіри до світу, близьких людей, внутрішнього спустошення, може стати причиною драми в дорослому житті. Як жінка, а особливо як мати Олена Печорна це добре розуміє, а тому акцентує увагу читача на цій проблемі майже в усіх своїх романах.

«Фортеця для серця» найближче підходить до жанру власне жіночого містичного любовного роману, зокрема, в його українському варіанті. Леся Райська, як і героїні інших творів цього художнього масиву, – творча, вольова, сильна й, за великим рахунком, самотня натура в пошуках долі, яка перебуває часом ніби між двома світами (що і передбачає відповідний художній канон): дійсністю і фольклорно стилізованими мареннями сну (майстерно обіграно тут відповідно ім'я героя Володимира Вовка і образ побаченого дівчиною вві сні вовка), саме уві сні впізнаючи свого обранця. Пейзаж у романі є тим духовним простором, у якому завдяки вдало виписаним художнім деталям створюється емоційна тональність, суголосна стану душі персонажів.

Сучасна українська письменниця Наталка Шевченко у передмові до роману написала: «У «Фортеці для серця» головною героїнею є любов. А головним героєм, напевне, прощення. Ви не знайдете тут однозначних оцінок чи чорно-білих барв. ...Любов, стверджує авторка, це не лише коли голі тіла, а коли й душі – голі. Бо насправді таке воно і є, істинне кохання» [3].

До свого четвертого роману – «Химерниця» - Олена Печорна йшла довгих п'ять років. Як на мене, це – найкращий твір Олени Печорної. Побачив світ він у рідному вже для неї видавництві « Клуб сімейного дозвілля» у 2020 році. Що ж вмістили у себе ці п'ять років у долі письменниці? Перш за все - випробування славою... Перші успішні романи принесли визнання, популярність, фінансову підтримку... Олена навіть змінила роботу, пішла працювати бібліотекарем ЦРБ Чернігівського району, щоб звільнити час для літератури, якою вона вирішила займатися професійно. Численні зустрічі із читачами-шанувальниками її письменницького таланту, презентації, літературні вечори..., все це забиало час, відволікало. До честі Олени випробування славою вона перенесла достойно, без «зіркової хвороби». Як вона мені зізналася: « з'явилася підвищена відповідальність перед читачем, а ще подвійна увага до написаного».

Олена Печорна в одному із своїх дописів зізнається: « Найважчим в написанні був роман « Химерниця». Я «мовчала» п'ять років. П'ять. Якби мовчання було живим, моє «німування» за рік пішло б до школи та поєднувати слова у складі. ... А життя посміхалося й підкидало свіжу порцію справ: «Зажди, не поспішай, дорости до цієї історії». Чи доросла? Не знаю. Однак уперше за час праці над одним й тим самим рукописом я змінилася настільки, що мусила переписувати і доопрацьовувати сто з гаком сторінок, щоб рукопис відбувся».

В романі «Химерниця» розповідається історія про гріхи та спокуту, яка вимагає жертв. І жертвами зазвичай стають не самі грішники, а їхні найрідніші люди. Головний герой роману – Микола Перебийніс - очільник провінційного міста, свято вірить у силу грошей, за допомогою яких можна вирішити усі проблеми і спокути всі гріхи. Та доля неблаганна, вона карає найрідніших людей..., такою людиною стає Руся – сімнадцятирічна безгрішна дівчина, яка розплачується за гріхи свого батька. Вона невиліковно хвора. Врятувати від смерті дівчину береться Інга – «химерниця». Саме вона нагадала Миколі «гріхи його молодості». Гріхи, що потребують спокути...

Сюжет роману має реальне підґрунтям. В основу твору були покладені реальні події з життя українського суспільства, а саме: «справа Оксани Макар» та «Врадіївська справа». Ці реальні події наруги над жінками і змусили автора вдатися до осмислення питання: «Чому так сталося у нашому новому, демократичному суспільстві?. Звідки коріння цього злочину?» Ці концепти сприяють органічному вплетенню в роман характерних для книг Олени Печорної й реалізованих у «Химерниці» вже на новому художньому рівні, мотивів повернення й розплати за скоєне, провини і спокути, коли для духовного відродження-каяття людина змушена повернутися до себе справжньої.

Ось як сама авторка пише про свій твір: «... історія під назвою «Химерниця» не просилася, аби я їй дала життя, вона волала, кричала, атакувала з якоюсь моторошною систематичністю. 2012 рік – звалтування й убивство Оксани Макар. 2013 рік – Врадіївка. Згодом репортаж в газеті «По-українськи» про схожий випадок. 2016 рік – флешмоб #Я не боюсь сказати. Було відчуття, ніби мене взяли в облогу й не відпускали безкінечних п'ять років. Результат? Розповідь про три жіночі долі й одну фатальну новорічну ніч».

Останній роман Олени Печорної «У затінку земної жінки», який вийшов у світ у харківському видавництві «КСД» в 2021 році, написаний на реальних подіях і має реального прототипа. Головна проблема твору – проблема жіночого щастя. Головна героїня роману – австрійка Франциска – яка у часи Першої світової війни закохується в українського полоненого Захара і стає його дружиною. Вони повертаються на батьківщину Захара в невеличке село Грабове, що на Чернігівщині. На жінку чекають нелегкі життєві випробування: насторожене ставлення односельців, грабіжницьке ставлення радянської влади, хвороба і смерть дітей, життя на межі божевілля... Але немає лише власного горя. У житті є місце й іншим цінностям, таким як любов, сім'я, жіноча дружба, здатність на самопожертву.... У часи Другої світової війни Франциска стає рятівницею цього села.. , вона рятує односельців від фізичного знищення окупантами. Саме в цьому вона вбачає своє людське і жіноче щастя.

Новий роман писався у час, коли відбувалися зміни і в особистому житті авторки: повернення до педагогічної діяльності, активна громадська робота, визнання її «Золотим письменником України»... За словами самої авторки вона ніколи не писала на замовлення. Роман «У затінку земної жінки» перша така спроба. У «Післямові» роману авторка напише: «У затінку земної жінки» - новий досвід. Я вперше створювала художню книгу за мотивами життя реальної жінки. Було цікаво і непередбачувано...» [8].

Скажу відверто, особисто я читаючи новий роман Олени, боявся, що документалістика поглине художність. Реальність людського буття застрягне в журналістиці. До честі письменниці цього не сталося... Олена Печорна лишилася вірною своїй творчій манері. Вона не просто описувала долі реальних людей, натомість переплітала клаптики чужих історій в одну, вже вигадану долю. Образ журналістки Жанни – це не лише ще одна жіноча доля, це – зв'язок поколінь із нашим сьогоденням, нашим поколінням..., на тлі якого ще яскравіше засяяли чесноти головної героїні. А документальне підґрунття зробило роман ще привабливішим.

Твори письменниці Олени Печорної відрізняються особливою організацією сюжету, включають ретроспекцію, багатоплановість, характеризуються відкритою авторською позицією, поєднанням аналізу і

коментаря описуваних подій, а також використанням різноманітних позасюжетних елементів і засобів документальності. Фактографічність, «жорсткий реалізм» нерідко з'єднуються в творах Олени Печорної з тонким ліризмом, тому найбільш часто використовуються жанри соціально-психологічного, сентиментального оповідання, роману-життєпису, розповіді. Жанрова специфіка творів Олени Печорної залежить від широти узагальнень, постановки кола питань. У своїх романах авторка йде від побутових конфліктів до соціальних, а потім – до загальнолюдських.

Для творів Олени Печорної характерна постановка проблем, що стосуються загальнолюдських питань буття, «вічних» тем добра і зла, життя і смерті, вибору шляху, взаємин з оточуючими людьми, усвідомлення себе і свого призначення.

В романах Олени Печорної бачимо яскраво виражену тенденцію вирішення гострих соціальних, моральних, філософських проблем, що залишаються актуальними і для теперішнього часу. Особливе світовідчуття, співпереживання за долю кожного свого героя Олена міцно зберігає у найпотаємніших закутках свого великого, переповненого почуттями, жіночого серця.

Творчість Олени Печорної продовжує кращі традиції української літератури, які пов'язані з гострим сприйняттям і етико-філософським художнім осмисленням найважливіших для країни і народу соціально-історичних подій, явищ, процесів.

Олександр Забарний – кандидат педагогічних наук, доцент, член НСПУ.

Література:

1. Голобородько Я. Буковинська орнаментика М. Матіос / Я. Голобородько // Вісник Національної академії наук України. – 2008. – № 3. – С. 66–73.
2. Іванцова М. Передмова / М. Іванцова // Печорна О. Грішниця / О. Печорна ; передм. М. Іванцової. – Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2011. – С. 5–6.
3. Шевченко Н. Чи буває боляче небу? / Н. Шевченко // Печорна О. Фортеця для серця : [роман] / О. Печорна ; передм. Н. Шевченко. – Х. : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. – С. 5–6.
4. Колісниченко Н.Ю. Лінгвопоетика німецьких та англійських романів (romance, романс). Наука и образование без границ, 2012. URL: http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2012/Philologia/8_120907.doc.
5. Погутьяк Г. Рани на сонці. / Г.Погутьяк// Печорна О. Кола на воді: [роман]/ О. Печорна; передм. Г.Погутьяк. – Х.: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2013. – С. 5-6.

6. Печорна О. Кола на воді. / О. Печорна. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2013. – 288 с.
7. Владимірова В. М. Художньо-рецептивна модель буття в романах Олени Печорної «Грішниця» й «Фортеця для серця» Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2015. № 19. Том 2. С. 11-13.
8. Печорна О. У затінку земної жінки. /О. Печорна. - Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2021. – 272 с.

